

Příloha k protokolu o SZZ č.

Vysoká škola:
Jihočeská univerzita v Č. Budějovicích

Katedra: Ústav bohemistiky FF JU

Datum odevzdání posudku: 1. 6. 2020

Autorka: Bc. Miroslava Chadtová

Aprobace: Učitelství pro střední
školy (Český jazyk a literatura - Anglický jazyk)

Oponent diplomové práce:
Mgr. Veronika Faktorová, Ph.D.

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE
Beletristické ztvárnění zločinu v české kultuře 90. let 19. století
(téma)

Miroslava Chadtová ve své diplomové práci zvolila podobně jako v práci bakalářské téma týkající se českého realismu a podobné zůstaly i její metodologické východiska a postupy. Z rozsáhlé realistické tvorby druhé poloviny 19. století si zvolila opět jedno stěžejní dílo, k němuž soustředila takřka municiózní pozornost, provedla jeho pečlivou a poučenou naratologickou analýzu a komparovala její výsledky s dílem, které jako reprezentativní kanonické dílo evropského realismu může být považováno za jistý model českého textu. V prvním případě to byla Flaubertova *Paní Bovaryová* s českým protipólem *Paní fabrikantová* Gustava Pflagra-Moravského, nyní je to Dostojevského *Zločin a trest* (1866) a *Kalibův zločin* (1895) Karla Václava Raise.

Vlastní srovnání románů Dostojevského a Raise je postaveno na analýze kategorie prostoru, postav a vypravěče, zároveň poměrně inovativně sleduje motivickou kompozici jmenovaných děl a autorka poučena Wolfgangem Iserem, resp. Tomášem Kubíčkem k ní přistupuje jako k „dynamické struktuře potenciálního účinku na čtenáře“ (s. 40). Její postup přináší řadu podnětných zjištění, především ale velmi plasticky staví před oči shody a rozdíly. Shoda mezi oběma romány panuje především v dominanci objektivního vypravěče, který do příběhu nijak nezasahuje a velmi minimálně je přímo uváděn na scénu, dějové zvraty, posuny i drobné události se odehrávají spíše v dialozích, případně monolozích jednajících postav. Rozdílů je vícero: Dostojevský uplatňuje narativní postup označovaný jako „oko kamery“, Rais pracuje s panoramatickým zoomováním a využívá rovněž prostoru jako zrcadla duševního hnutí postav, prostřednictvím poetického líčení krajiny podtrhuje vzepjatou atmosféru děje. Pro Dostojevského je prostor pouhou kulisou děje, dotváří realistický kolorit románu, usiluje o přesnou psychologickou analýzu postav (zatímco Rais nitro postav mnohdy jen zobrazuje, bylo by možno dodat). Zásadní rozdíl, který autorka podle mého soudu adekvátně

pojmenovává, je ale obsažen již v samotné výchozí kompozici románů: Rais sleduje postavu, která je deprivována svým okolím natolik, že spáchá hrůzný čin, zatímco Dostojevský pojednává o morálních a psychických důsledcích chladně provedeného zločinu. Zdá se mi, že tato rozdílná východiska jsou zcela zásadní a neměla by být pouze konstatována, jak to činí autorka práce. Právě tento moment totiž ukazuje na podstatný nepoměr mezi Dostojevského šokujícím dílem, které otřásá etickými hodnotami, klade na čtenáře velké nároky, neboť není snadné rozhodnout, kdo je viníkem a kdo obětí, budí odpor i soucit, a *Kalibovým zločinem*, který je proti tomu románem pojednávajícím sice drastickou událost, avšak jednoznačného, morálně zcela pochopitelného rozměru. Kaliba budí lítost a soucit, svůj osud si nezasluhuje, jeho protivníky jsou lidé skrz na skrz zlí atd. Ačkoliv nechci zpochybňovat interpretační závěry Miroslavy Chadtové, byla bych opatrnější ve formulaci, že „Rais i Dostojevský dokazují mistrnou schopnost zobrazit a podrobně analyzovat myšlení a zdeptané nitro zločince, ačkoliv každý z nich nahlíží na zločin, na cestu k němu a jeho provedení jinak“. Konvenčnímu rámci Raisova příběhu podle mého soudu odpovídají i konvenčnější, přestože velmi dovedně realizované narativní způsoby díla.

Lze rovněž ocenit, že Miroslava Chadtová se pokusila zmapovat dobovou recepci Raisova románu a jeho literárněhistorické hodnocení. Právě v tomto kontextu, zásluhou Jaroslavy Janáčkové, byl *Kalibův zločin* prvně zasazen do souvislostí evropské realistické tvorby a poměřen s díly F. M. Dostojevského či E. Zoly. Odtud také asi i vzešel impuls k tomu, proč oba poměrně časově i kulturně odlišné romány vůbec srovnávat. Zajímavé je zjištění autorky, že dobová kritika nebyla Raisovu románu příliš nakloněna (viz ilustrující výrok jednoho z recenzentů „je to svědomitá práce spisovatelská, ale umělec se nikde neprojevuje“, s. 27) a jeho význam rostl teprve s literárněhistorickými interpretacemi J. Máchala, J. Janáčkové, J. Hrabáka aj.

Přes to, že mé čtení Raisova románu je poněkud odlišné než to, které nabídla Miroslava Chadtová, považuji její práci za zdařilou. Využívá velmi širokého okruhu sekundární literatury, zvládá heuristickou rovinu literárněhistorické práce (ocenění zasluží využití dostupných databází Caslin či Retrobi), její závěry povzbuzují k debatě. Také jazyková stránka práce je zcela neproblematická. Výsledné hodnocení je „výborně“.

Návrh na klasifikaci diplomové práce: **výborně**

.....
podpis oponenta diplomové práce

V Českých Budějovicích, dne 1. 6. 2020

Stupeň klasifikace:	výborně	velmi dobře	dobře	Nevyhověl
---------------------	---------	-------------	-------	-----------

*) Nehodící se škrtněte

